

Ocenění
Pardubického kraje
za rok 2021

*Vážené dámy,
vážení pánové,*

po dvou letech s covidem se vracíme k pravidelnému oceňování osobností Pardubického kraje. Letošní ročník je v pořadí už osmý, ale scházíme se posedmé, protože kvůli pandemii jsme vloni předali ceny za rok 2019 i 2020 najednou. Tentokrát jsme slavnostní setkání umístili do vlastních prostor Pardubického kraje, do rekonstruované Sukovy síně Domu hudby a věříme, že se tu budete cítit dobře. Opět tedy vzdáme hold osobnostem, které svoji činností dlouhodobě obohacují, nebo v případě Martina Ráboně, oceněného in memoriam obohacovaly, životy nás všech. Symbolickým DĚKUJI v podobě skleněné plastiky chceme vyjádřit úctu a poděkování těm, kteří věnují nezměrné úsilí rozvoji našeho kraje nebo svou činností šíří jeho dobré jméno. Ať

už to je v oblasti chemie, hudby, zdravotnictví, vojenské historie, sportu zdravotně postižených nebo propagace našeho kraje. Někdy dokáže život změnit nejen dlouhodobá práce a úsilí, ale i pár vteřin či minut. Proto upřímné poděkování patří také muži, který ani na chvíli nezaváhal, a obětavě přispěl k záchraně topících se dětí. Jsem nesmírně rád, že se i letos potvrzuje, že v Pardubickém kraji žije celá řada silných osobností, které mohou sloužit jako vzor nám všem. Je mi ctí vám je představit a veřejně jim poděkovat.

Martin Netolický
hejtmán Pardubického kraje

13. června 2022

Laureáti ocenění z předchozích let

2013

**CENA ZA ZÁSLUHY
O PARDUBICKÝ KRAJ**
Miroslav Řepa, *architekt*
Yvona Rybová a Petr Ryba, *folkloristé*
Marie Sedmíková, *odbornice na ex libris*

**CENA MICHALA RABASE
ZA ZÁCHRANU**
Veronika Kolařová, *studentka gymnázia*

**MEDAILE HEJTMANA
PARDUBICKÉHO KRAJE**

2014
Ondřej Moravec, *biatlonista*
Peter Chudík, *župan Prešovského
samosprávného kraje*

2014

**CENA ZA ZÁSLUHY
O PARDUBICKÝ KRAJ**
Luděk Štěpán, *zakladatel
skanzenu Veselý Kopec*
Manželé Magda a Petr Kučerovi,
majitelé zámku Nové Hrady
Králická pevnostní oblast
a Společnost přátel čs. opevnění

**CENA MICHALA RABASE
ZA ZÁCHRANU**

Ladislav Pulpit, *řidič autobusu*
Radek Biedla, *učitel SOŠ
automobilní v Ústí nad Orlicí*
Lukáš Kamaryt, *strážník Městské
policie Pardubice*

**MEDAILE HEJTMANA
PARDUBICKÉHO KRAJE**

2015
Michaela Tomanová, *ředitelka
Rehabilitačního ústavu Brandýs nad Orlicí*
Eva Faltusová, *dobrovolná hasička*
Marie Stará, *dobrovolná hasička*
Josef Jiruše, *dobrovolný hasič*
Josef Kubát, *matematik*
Lukáš Novák, *profesionální hasič*

2015

**CENA ZA ZÁSLUHY
O PARDUBICKÝ KRAJ**
Daniel Smutek, *geolog a hydrogeolog*
Václav Volejník, *ředitel Hamzovy léčebny
Košumberk*
Jiří Kotyk, *historik*
Olbram Zoubek, *sochař a restaurátor*

**CENA MICHALA RABASE
ZA ZÁCHRANU**

Eliška Matysová a David Jandourek, *studenti
SŠ zdravotnické a sociální*
Jiří Pol, *lékař Nemocnice následné péče
v Moravské Třebové*

**MEDAILE HEJTMANA
PARDUBICKÉHO KRAJE**

2016
Marie Blažková, *zakladatelka Hospice
Chrudim*
Marie Hubálková, *ředitelka Oblastní charity
Pardubice*
David Stárek, *hokejbalista HBC
Autosklo-H.A.K. Pardubice*
SDH Zbožňov
Emil Dušek, *dobrovolný hasič*

2016

**CENA ZA ZÁSLUHY
O PARDUBICKÝ KRAJ**
Jaroslav Kulhavý, *olympijský vítěz*
Karel Havlíček, *chirurg*
Smíšený pěvecký sbor KOS Litomyšl
Evžen Erban, *ředitel závodu o Zlatou přílbu
města Pardubic*
Josef Ročárek, *zakladatel soukromého učiliště*

**CENA MICHALA RABASE
ZA ZÁCHRANU**

Tereza Jakobová, *studentka*
Daniel Přikryl, *žák základní školy*
Petr Kmoníček, *technik*
SK FbK Orlicko-Třebovsko a florbaloví
rozhodčí

**MEDAILE HEJTMANA
PARDUBICKÉHO KRAJE**

2017
Pavel Stara, *sportovní manažer*

2017

**CENA ZA ZÁSLUHY
O PARDUBICKÝ KRAJ**
Božena Koutná Ivanová, *válečná veteránka*
Miroslav Ludwig, *prorektor Univerzity
Pardubice*
Vlastislav Novák, *dirigent, sbormistr*
Karel Telecký, Vojtěch Sedláček, *pořadatelé
benefičního festivalu Hudba pomáhá*

**CENA MICHALA RABASE
ZA ZÁCHRANU**

Zdravotní klaun, o.p.s.
Ondřej Slabý, *student*
Miroslav Albert, Ladislav Částek, Michal
Zöllfl, *zachránci*

**MEDAILE HEJTMANA
PARDUBICKÉHO KRAJE**

2018
Karel Kovář, *youtuber*
obec Poříčí u Litomyšle, *vítěz soutěže
Entente Florale*
Sokolská župa Východočeská - Pippichova
David Šimek, *starosta města Svitavy*

2018

**CENA ZA ZÁSLUHY
O PARDUBICKÝ KRAJ**
František Bobek, *člen Československé obce
legionářské*
Jaroslav Žák, *hasič*
Josef Volejník, *včelař*
Evžen Báchor, *včelař*
Jan Iserle, *oční lékař*

**CENA MICHALA RABASE
ZA ZÁCHRANU**

Michal Fajfr a Jiří Sršeň, *studenti*
Jaroslav Komárek, *veterinární technik*

**MEDAILE HEJTMANA
PARDUBICKÉHO KRAJE**

2019
Jan Toninger, *organizátor Lanškrounské kopy*
Miroslav Brydl, *starosta města Litomyšl*
Milan Mikolecký, *novinář*

Laureáti ocenění z předchozích let

2019

CENA ZA ZÁSLUHY O PARDUBICKÝ KRAJ

Ilona Vojancová, ředitelka Muzea v přírodě
Vysočina
Vasil Timkovič, válečný veterán
Otakar Tvrdý, hudební pedagog, hornista,
dirigent
Jiří Rajman, veterinární lékař
Karel Šefrna, amatérský divadelník a loutkář

CENA MICHALA RABASE ZA ZÁCHRANU

Eva Dušková a Jana Lexová, poštovní
doručovatelky
Jiří Němec a Petr Půlpán, strážníci městské
policie Chrudim
Ivo Bureš, primář Geriatrického centra
Nemocnice Pardubice

MEDAILE HEJTMANA PARDUBICKÉHO KRAJE

2020

Lucie Bareková
Josef Bidmon
Václav Blažek
Jiří Bolehovský
Aleš Boňatovský

Pavel Černošous
Markéta Fila
Jaroslav Folprecht
Miroslava Hauptová
Karolína Honlová
Ladislava Kratochvílová
Petra Křížová
Petra Opočenská
Veronika Rulíková
Jan Růžička
Pavel Říha
Jan Soural
Hana Stará
Jiřina Špelinová
Miroslav Vacek
Lada Žampachová

Krajská organizace Senioři ČR
Svaz Vietnamců v Pardubickém kraji

2020

CENA ZA ZÁSLUHY O PARDUBICKÝ KRAJ

Václav Šmerda, kuchař a pedagog
Jarmila Stibicová, občanská aktivistka
Ivo Křen (in memoriam), grafik a kurátor
expozice skla Východočeského muzea
Karel Malich (in memoriam), sochař, malíř
a grafik

CENA MICHALA RABASE ZA ZÁCHRANU

Jiří Netušil a Vojtěch Souček, zachránci
Ondřej Slaný, zachránce

Ocenění Pardubického kraje

Pardubický kraj od roku 2014 oceňuje významné osobnosti nebo právnické osoby spjaté s regionem prostřednictvím dvou cen a jedné medaile. Nositele cen nominuje veřejnost, udělení schvaluje Zastupitelstvo Pardubického kraje. Ocenění je poděkováním za příspěví k rozvoji kraje, rozšiřování jeho dobrého jména nebo za výjimečný skutek.

Cena za zásluhy o Pardubický kraj

je určena osobnostem, kolektivům nebo organizacím za mimořádnou činnost pro rozvoj kraje a za zásluhy o kraj. Ocenění získávají uměleckou skleněnou plastiku, odznak se stužkou a pamětní diplom.

Cena Michala Rabase za záchranu

je určena osobnostem, kolektivům nebo organizacím za mimořádné nebo dlouhodobé zásluhy v oblasti záchrany života, zdraví nebo jiných významných hodnot. Ocenění získávají uměleckou skleněnou plastiku, odznak se stužkou a pamětní diplom.

Medaile hejtmána Pardubického kraje

je udělována hejtmánem Pardubického kraje vybraným osobnostem za jejich zásluhy v oblasti propagace kraje nebo významným hostům při jejich návštěvě našeho regionu. Ocenění získávají medaili se stužkou a pamětní diplom.

Cena za zásluhy o Pardubický kraj

Adam Peška
vítěz paralympiády v boccie

Nehledali důvody, proč něco nejde, ale našli cestu. To platí pro všechny vítěze. O mnoho víc pak pro úspěšného reprezentanta v boccie Adama Peška, který na paralympijských hrách v Tokiu v roce 2021 vybojoval zlatou medaili. Jeho příběh může dojimat, především je ale jeho cesta za úspěchem nesmírně inspirativní ukázkou boje s osudem a obrovské vůle. Nejen Adamovy, ale celé jeho rodiny.

Dnes pětadvacetiletý Adam se narodil jako zdravý kluk, až v pěti letech se začaly objevovat první příznaky jeho onemocnění. Svalová dystrofie Duchennova typu je zákeřná nevléčitelná choroba, která postupně postihuje svaly celého těla. Pomýšlet s touto diagnózou na sport se zdá naprosto nesmyslné. Přesto ve svých dvanácti letech Adam položil základy své úspěšné sportovní kariéry. Tehdy poprvé seděl u rampy, ze které se spouští míček v boccie, hře podobné pétanque. „Adam si za to sedl, zkusil si to a řekl, to chci dělat,“ popisuje osudovou životní křižovatku Adamova maminka Ivana, která mladému sportovci zároveň dělá při hře asistentku. „Trénovali jsme, Adam se posunoval a posunoval, dostal se do třetí, pak do druhé ligy. Potom ho na půl roku vyřadila těžká operace, takže se vrátil do třetí ligy a pak už to šlo rychle. A na konci roku 2016 dostal nabídku do reprezentace.“

Adamovým snem, jak říká maminka Ivana, byla vždycky právě paralympiáda. „Baví mě sledovat všechny sporty, takže jsem rád, že nějaký můžu sám dělat, navíc tam mám hodně kamarádů,“ vysvětluje svůj zápal pro boccie, která je jeho životním motorem, Adam. „Když jsem s ní začínal, tak mě ani nenapadlo, že bych třeba mohl hrát v reprezentaci.“ Mladý muž ale zarputile postupoval dál, zlepšoval se a splnění snu se tak stále víc měnilo v realitu. Na paralympiádu se i díky mnohým podporovatelům, jejichž pomoc mu umožnila absolvovat kvalifikaci, dostal. A tam nakonec, jak se říká sportovním slangem, cinkla zlatá, přestože cíl, se kterým Adam do Japonska odjížděl, byl postup ze skupiny. Splněno měl už po třech vítězných zápasech, pak ale ovládl čtvrtfinále i semifinále a nakonec si v dramatickém finále poradil s Řekem Polychronidisem. „Když člověk něco chce, musí se snažit, jít si za tím a nevzdávat se,“ říká Adam, kterému následně k nejvyššímu kovu přibýlo od Mezinárodního paralympijského výboru i prestižní ocenění Paralympic Sport Awards za rok 2021 v kategorii Best Male Debut.

Sny skromného mladého muže z Rohovládovy Bělé se díky obrovskému odhodlání splnily, rozhodně tím ale příběh nekončí. „Za dva roky je další paralympiáda v Paříži, tam bych se chtěl kvalifikovat a zase se pokusit dostat co nejdál,“ odhaluje plány, které teď už soupeři musí brát hodně vážně, Adam Peška.

Cena za zásluhy o Pardubický kraj

prof. Ing. Petr Kalenda, CSc.
děkan Fakulty chemicko-technologické Univerzity Pardubice

„Chemie je všude kolem nás, utváří celé naše okolí,“ říká rozvážným hlasem zkušeného pedagoga děkana chemicko-technologické fakulty Univerzity Pardubice Petr Kalenda. „Bez chemie se nic neobejde. Od stavebnictví, strojírenství, potravinářství, medicíny až po elektrotechniku. To jsou všechno produkty našeho výzkumu.“

Přestože svůj život spojil s chemií, rozhodně není vědeckým fanatikem, kterého by zbytek světa mjel. Známý je i svou vášní pro historii, archeologii, geologii a dokonce genealogii, ovšem chemie se celkem logicky stala jeho osudem, byť na prahu dospělosti si to prý představit nedokázal. „Pocházím z chemické rodiny. Můj otec byl chemik, já jsem chemik, i můj syn je chemik, v podstatě i můj děda byl chemik. Dá se říct, že navazuji na rodinnou tradici,“ vysvětluje profesor Kalenda, který na pardubické Vysoké škole chemicko-technologické absolvoval v polovině osmdesátých let minulého století obor Technologie výroby a zpracování polymerů. „Během studia mě chemie začala bavit a získal jsem k ní vztah.“

Možná i právě proto, že sám v době dospívání nebyl pro chemii příliš zapálený, je nyní profesor Kalenda tím, kdo u mladých lidí zažehává zájem o svůj obor. „Poprvé jsme se potkali v roce 2009, a to v rámci soutěží AMAVET na Festivalu vědy a techniky pro děti a mládež,“ vzpomíná proděkanka fakulty Mgr. Lucie Stříbrná, Ph.D. „Tam

jsem měla možnost ho pozorovat při práci s dětmi základních a středních škol. A bylo jasné, že je to člověk velmi laskavý, velmi otevřený, svědomitý, pokorný a že má k dětem blízko. A také, že s nimi nejen umí komunikovat, ale dokáže vyzdvihnout jejich kvality a namotivovat je do budoucna.“ Popularizaci chemie považují spolupracovníci a kolegové profesora Kalendy vedle jeho vědecké a pedagogické činnosti za nesmírně záslužnou. Byl u vzniku celostátní soutěže Hledáme nejlepšího mladého chemika, působí jako porotce odborných soutěží, dlouhodobě podporuje Festival vědy a techniky mládeže i vzdělávací aktivity pro kolegy ze středních škol. Mnoho mladých lidí si díky němu zvolilo jako svůj budoucí obor právě chemii a za svou pedagogickou činnost byl oceněn i ministerstvem školství. „Láska k chemii se dá probudit nejen příkladem, ale i učením souvislostí a principů. Jakmile člověk začne něčemu rozumět, tak ho to většinou začne i bavit,“ prozrazuje zdánlivě jednoduchý návod profesor Kalenda. Nejde ale jen o návod, ten by sám o sobě nefungoval, i v tomto případě tak platí, že záleží na osobnosti učitele. „Vidím smysl v tom, že žáky základních škol a studenty středních škol přivedeme k soutěžím. Aby se na ně připravovali, aby to mělo zábavnou formu a aby měli pocit, že úsilí, které tomu věnovali, se zúročí. Pak k vědě získávají vztah a zvyšuje se pravděpodobnost, že budou studovat technický obor.“

Cena za zásluhy o Pardubický kraj

Mgr. Miloslav Strítěský

operní pěvec, pedagog, zakladatel, spoluzakladatel a ředitel hudebních institucí v Pardubicích

Pardubická hudební scéna je doslova líhni významných osobností, které zde působí umělecky i pedagogicky. Jednou z těch, které se do obsáhlé kroniky zapaly nesmazatelným písmem, je operní pěvec, barytonista Miloslav Strítěský. *„Je osobností všestrannou, řekla bych renesanční. Bez jeho přičinění by pardubická kultura nebyla tam, kde dneska je,“* tvrdí vedoucí odboru sólového zpěvu Konzervatoře Pardubice Hana Medková. *„Milan byl nejenom vynikajícím interpretem, ale také pedagogem. A zejména je velmi cenná jeho zakladatelská a řídicí činnost, při níž se podílel na založení významných institucí pardubického kulturního života.“*

Miloslav Strítěský během svého bohatého života vedl jednu z neúspěšnějších krajských uměleckých škol v pardubických Polabinách, koncem šedesátých let se pak stal prvním ředitelem Východočeského státního komorního orchestru, na jehož zrodu měl významný podíl. Budoucí Komorní filharmonii Pardubice přitom pomáhal vybudovat základy, na kterých vyrostla v respektované hudební těleso, svým významem daleko přesahující hranice regionu. Společně s varhaníkem Václavem Rabasem stál Miloslav Strítěský také u založení pardubické konzervatoře, která vznikla v roce 1978. Ta jako jediná profesionální hudební škola ve východních Čechách za čtyřicet let své existence vychovala stovky vynikajících umělců. A také nabyla díky Miloslavu Strítěskému kvalitní zázemí, když právě pro ni se mu povedlo získat budovu

nynějšího Domu hudby. To vše se mu dařilo, aniž by přitom jakkoliv trpěla jeho umělecká nebo pedagogická činnost. *„Všichni jsme sledovali s jakou lehkostí a hlavně přirozeností, bez jakékoliv pózy, rozjel základní uměleckou školu v Polabinách,“* popisuje muzikolog Bohuslav Vítek, kterého s Miloslavem Strítěským pojí dlouholeté přátelství. *„A proto potom, když se stal zástupcem ředitele a posléze ředitelem konzervatoře, to nikoho nepřekvapilo, ba to bylo přímo samozřejmé, že v této funkci bude on. Co se týče orchestru, tam to měl nesmírně obtížné. Začátek života profesionální instituce, to jsou vždycky velké problémy a třenice. Ale zvládl to se svou noblesou.“*

„Kromě bohaté koncertní činnosti byl Milan Strítěský také sólistou Lidové opery v Pardubicích, jejíž činnost byla mj. založena i na spolupráci s pěvci Národního divadla. Ztvárnil zde hlavní barytonové role vedle takových pěvců jako byli Milada Šubrtová, Beno Blachut, Eduard Haken, Ivo Židek a řada dalších,“ říká Hana Medková.

Ať už byl Miloslav Strítěský umělcem, pedagogem nebo řídil některou z institucí, byl vždy svým okolím ceněn pro svou hlubokou lidskost. *„Nebyl rozdíl, jestli byl ředitelem nebo kolegou, nikdy jsem u něj nevnímala, že by se choval jinak,“* říká Hana Medková. Její slova potvrzuje i Bohuslav Vítek: *„Do svých funkcí vstupoval a vykonával je bez jakékoliv pózy. Zůstal stále výborným člověkem, nežil ze své funkce a nijak ji nezneužíval. Byl stále přirozený a tím získával autoritu.“*

Cena za zásluhy o Pardubický kraj

PhDr. Marta Kovářová

klinická psycholožka a psychoterapeutka

Pokrok leží na bedrech těch, kteří se nespokojí se zaběhlými pořádky a snaží se svou oblast konání pozvednout na vyšší úroveň. Stojí to úsilí, mnoho energie a často to znamená i střet s nepochopením okolí. O to víc pak chutná úspěch, o to více jsou pak vidět výsledky. Třeba takové, jaké za sebou má klinická psycholožka a psychoterapeutka Marta Kovářová.

Právě její zásluhou se proměnila práce s postiženými dětmi, do níž se jí podařilo jako psycholožce v léčebně v Luži – Košumberku prosadit moderní trendy. *„Tam bylo obrovské množství dětí, za kterými rodiče mohli přijít na návštěvu jednou za dva měsíce, v případě infekcí třeba za čtyři měsíce. Bylo to tedy místo velkého utrpení jak dětí, tak rodičů,“* vzpomíná na tehdy fungující systém Marta Kovářová. *„Přibližně třetina dětí tam byla s dětskou mozkovou obrnou, která je často spojená s dalším postižením, například intelektovým. V té době tyto děti nesměly ani na procházky mimo areál léčebny, protože se deklarovalo, že pracující nemají být rušeni pohledem na postižené děti.“* Citlivá žena, která měla od útlého věku ráda děti, pochopitelně věděla, že taková péče rozhodně není ideální. Tím spíš, že pocházela z duchovně orientovaného prostředí a pomáhat ostatním pro ni bylo přirozené. *„Odmala jsme v ro-*

dině zažívali, že se rodiče zajímali o lidi kolem a snažili se jim pomáhat,“ vysvětluje doktorka Kovářová.

„Je hodně vnímavá na to, kde je potřeba pomoci,“ říká o své mamince syn a dnes kolega v oboru psychologie Kryštof Kovář. *„Díky této citlivosti je pak ochotná pomoci věnovat velké úsilí.“* Společně s kolegy si Marta Kovářová uvědomovala, že je potřeba podávat pomocnou ruku nejen samotným postiženým dětem, ale celým jejich rodinám a usnadňovat jim tak zvládnutí složité situace. Prosadit tento přístup ale nebylo snadné. *„Nešlo to tak hladce, jak to tak bývá u nových věcí. Byl strach třeba z agresivity, zejména těch větších dětí,“* popisuje paní doktorka. Všechny obavy se ukázaly jako liché a metody, tehdy převratné, dnes fungují ke spokojenosti klientů a jejich blízkých. Stejně jako Martou Kovářovou v minulosti zaváděné zdravotní pobyty pro rodiny s postiženými dětmi. Ty jim umožňují společně prožít dovolenou, a to s pomocí odborníků.

Doktorka Marta Kovářová se zasadila i o rozšíření psychologické péče na Chrudimsku a svou pomoc i nadále potřebným nabízí. Přestože si jistě zaslouží vděk i pocty, zůstává skromná. *„Je daleko víc lidí, kterým by ocenění náleželo,“* říká žena, podle které je v životě důležité zůstat věrný svým hodnotám a svému poznání.

Cena za zásluhy o Pardubický kraj

Ing. Martin Ráboň - *in memoriam*

bunkrolog, ředitel Společnosti přátel československého opevnění

Martin Ráboň byl vystudovaný lesní inženýr, jeho srdce ale patřilo od mládí československému opevnění, které naši předci vybudovali na hranicích vlasti ve třicátých letech minulého století. Přestože loni v prosinci náhle v pouhých triapadesáti letech odešel, zanechal po sobě nesmazatelnou stopu. „*Martina Ráboňe jsem za léta naší spolupráce poznal jako rovného chlapa, u kterého podaná ruka a vyřčený slib platil vždy bez mrknutí oka více než tisíce podpisů,*“ napsal hejtman Pardubického kraje Martin Netolický. „*Byl to člověk, který pro prvorepublikové pevnosti dýchal a zasvětil jim celý svůj život. Ten náhle vyhasl ve středu 8. prosince, ale odkaz Martina Ráboňe přetrvá nejen v tvrzi Bouda po další generace.*“ Ačkoliv pocházel Martin Ráboň z Brna, centrem jeho zájmu byly bunkry, pevnosti, řopiky a tvrze rozesté podél hranice ve východních Čechách. Jako mladý student prováděl po dobrošovské pevnosti na Náchodsku, od konce osmdesátých let ale spojil svůj život bunkrologa s oblastí Králicka.

Tady to je zejména tvrz Bouda, která Ráboňovi vděčí za svůj návrat k někdejší historické podobě, stále stoupající zájem turistů a atraktivitu pro profesionální i amatérské vojenské historiky. „*Jako jeden z prvních s jídelní miskou, kterou vytáhl z batohu, začal vybírat odpadky z diamantového příkopu tady na vchodovém*

objektu tvrze Bouda, byl to on, kdo byl dobrou duší mruzea po těch více než třicet dva, třicet tři let,“ říká současný ředitel Muzea československého opevnění, který po Martinu Ráboňovi převzal štafetu, Petr Štemberk.

Počátky byly ve všech směrech pionýrské. Tvrz byla zanedbaná, les kolem ní byl nepřístupný, k pouštění jsou dnes už i vzpomínky na to, jak se materiál vozil do kopce na dětském kočárku. Chyběly ale také informace a znalosti. „*Neexistovala žádná literatura, a právě proto ji začal Martin vytvářet. Zároveň měl obrovské charisma a díky tomu kolem sebe shromáždil partu podobně nadšených kamarádů, kteří doslova holýma rukama začali tvrz čistit a připravovat vznik muzea,*“ popisuje Štemberk.

K čemu je vlastně dobré oživovat osmdesát let staré vojenské objekty, mohou si položit otázku ti nezaujati. Proč vlastně s nesmírným úsilím navracet stovkám tun oceli a betonu podobu, od konce měly před příchodem nacistů, zvláště když se v nich nikdy nebojovalo? „*Ten beton dostává duši až prostřednictvím příběhu, který vypráví. Je to epický příběh o zradě spojenců, příběh o odhodlání bránit svoji svobodu a příběh hořkého konce, který tento sen měl v září roku 1938,*“ vysvětluje Štemberk. Martin Ráboň zažehl na Králicku pochodeň tohoto příběhu, dál ji teď ponosou jeho kamarádi, kolegové a generace následovníků...

Cena Michala Rabase za záchranu

Michal Dvořák

lodní kapitán

Žamberecký Zámecký rybník se loni na začátku března stal dějištěm dramatických a zároveň tragických událostí. A byly by ještě tragičtější, kdyby se tehdy v přilehlém parku neprocházela Michal Dvořák. Lodní kapitán, jehož profesním domovem jsou říční plavidla na německých tocích, trávil ty dny kvůli pracovní neschopnosti doma v Žamberku. V rámci rekonvalescence vyrážel na vycházky, v osudný den právě do blízkosti Zámeckého rybníka. „*Asi padesát metrů od sebe jsem viděl holčičku, která ležela na zemi a vypadalo to, že se vzteká,*“ vypráví Michal Dvořák, který by si epizodu všedního dne dnes už nepamatoval, kdyby k němu dítě nepřiběhlo s křikem, že v rybníku se topí děti. Ani na moment nezaváhal a strmovou, blátivou strání utíkal k vodě. Soustředit se mohl na objevení a záchranu dětí, pod kterými se probořil tenký led, záchranáře mezitím volala jiná kolemjdoucí. „*Třicet nebo čtyřicet metrů od břehu jsem viděl ve vodě něco barevného, co mohlo být dětským oblečením. Popadl jsem mohutnou větev jako oporu a vydal jsem se k nim. Nejprve po čtyřech, poslední metry po bříse. Viděl jsem dvě bezvládná těla s hlavami už pod vodou,*“ popisuje Dvořák, kterému se při tom ještě po roce zadrhává hlas. Když prvního chlapce vytáhl, led se pod nimi probořil a v chladné vodě skončili všichni. A marné byly i další pokusy dítě dostat na bořící se ledový škrálop.

Bezvýslednou snahu, při které šlo o život i záchranci, jemuž ve studené vodě rychle ubývaly síly, naštěstí brzy podpořili hasiči. Těm Michal Dvořák významně ulehčil zásah, díky němu totiž okamžitě viděli, kde je jejich pomoci potřeba. „*Vodní plocha rybníka je rozsáhlá a místo, kde se led s dětmi probořil, není ze břehu vidět. Museli by po dětech začít pátrat, takhle měli situaci usnadněnou,*“ vysvětluje starosta Žamberka Oldřich Jedlička.

Profesionálové s gumovými čluny vytáhli z vody dva chlapce, z nichž jeden bohužel nepřežil, i Michala Dvořáka, který svůj odvážný čin odnesl omrzlinami. A objevili i třetího hochu. „*Ten je na tom kupodivu nejlépe, přestože byl pod vodou nejdéle,*“ dodává Dvořák, kterému při odvážném skutku pomohla jeho profese a s ní spojený výcvik. „*Během těch několika sekund, které máte, vám hlavou proběhne spousta věcí. Samozřejmě rodina, moje děti, které jsou ještě školou povinné, ale také to, co během těch let na lodi máme natrénováno.*“ Jako lodní kapitán má zkušenosti i s vytahováním lidí z vody, při službě je to ale podle jeho slov jednodušší. Na lodi má totiž k dispozici záchrané prostředky – čluny, záchrané kruhy, bidla s háčkem... A není na to sám. „*Tady byla navíc hrozná kulisa těch dětí, o kterých jsem myslel, že už je nikdo nezachrání. To mě v tu chvíli hodně deprimovalo,*“ uzavírá vyprávění záchránce.

Medaile hejtmana Pardubického kraje

Ing. Vladimír Popelka
dirigent, hudební skladatel

„Lidé by měli žasnout, jak skvělá a významná osobnost žije mezi námi,“ tvrdí novinář a hudební fajnšmekr Roman Marčák, když mluví o letos devadesátiletém Vladimíru Popelkovi. I proto patří mezi ty, kteří vitálního a usměvavého muže navrhli na ocenění Pardubického kraje. Ten si ho bezesporu zaslouží.

Inženýrský titul z chemicko-technologické fakulty v životopisu by pana Popelku předurčoval spíš k životu mezi prvky Mendělejevovy tabulky, vábení linek notového zápisu ale bylo silnější. Není divu, hudba ho provází od útlého dětství. „Je pro mě kombinací tří věcí, je to profese, koníček a potěšení,“ svěřuje se Vladimír Popelka, který začal v pěti letech nejprve s harmonikou a pak s houslemi a partituru zůstal věrný dodnes. Vedle vášně pro hudbu a píle dostal do vínku i nesporný talent. „Už v deseti letech jsem zaskakoval ve smyčcovém kvartetu na violu,“ vzpomíná někdejší dlouholetý dirigent populárního Tanečního orchestru Československého rozhlasu, který se smíchem vypráví, jak v pubertě rozhodně odmítl odebrat se s houslemi ke studiu na konzervatoř. Věrný ale hudbě zůstal, naučil se ovládat mnoho nástrojů a sám také komponoval. Velké nadání mu pomohlo seznámit se s předními představiteli tehdy populární swingové hudby z Orchestru Karla Vlacha. Jeho hudební potenciál tam oslovil i jednoho z nejlepších československých saxofonistů, skladatele a dirigenta Karla Krautgartnera.

Kvůli obavám z vojny šel mladý Vladimír Popelka studovat chemii. „Vystudoval jsem ji tak nějak levou rukou, přitom jsem hrál ve všech možných tělesech, psal jsem muziku a počítal jsem s tím, že od chemie uteču. Což se i stalo a po vysoké škole jsem začal studovat muziku,“ vysvětluje svůj krátký kontakt s exaktní vědou a zároveň i pevné pouto k hudbě pan Popelka. Přes místo hudebního redaktora v brněnském rozhlasu se dostal do Prahy, kde v roce 1968 nastoupil do Tanečního orchestru Československého rozhlasu. „Tam jsem padl do pracovního víru, který nepřestal dodnes,“ popisuje hudebník, který se významně podílel na úspěších Golden Kids, tedy tria skládajícího se z Marty Kubišové, Heleny Vondráčkové a Václava Neckáře, nebo fenomenálního Jiřího Malásk. Jeho skladby zpívala řada dalších hvězd, namátkou Milan Chludil, Eva Pilarová, Hana Zagorová, v rámci činnosti aranžéra upravoval i písně Karla Svobody pro Karla Gotta. Díky svému širokému rozsahu spolupracoval i s Komorní filharmonii Pardubice a nahrával například s operními velikány Štefanem Margitou nebo Evou Urbanovou. Vztah získal i ke sborovému zpěvu, osm desek třeba natočil s Bambini di Praga, už čtvrtstoletí trvá jeho spolupráce se slavnými Boni Pueri.

Hudbě je věrný i po devadesátých narozeninách a je s ní šťastný. „Kolega z jazzové branže Emil Viklický říká, že jsem přírodní úkaz. Opravdu nenajdu asi nikoho, kdo se v tomto věku zabývá hudbou v té šíři jako já,“ dodává Vladimír Popelka.

Medaile hejtmana Pardubického kraje

Olga Slachová
předsedkyně Svazu diabetiků ČR

Jsou lidé, pro které je pomoc druhým naprostou přirozeností, něčím, co je jako osobnost přímo charakterizuje. Taková je i Olga Slachová, která až do svých třiasedmdesáti let neúnavně pracovala jako zdravotní sestra. „Tato profese byla mým snem a po vystudování zdravotnické školy jsem v této práci našla zalíbení,“ říká paní Olga, pro kterou byli pacienti vždy na prvním místě. „Snažila jsem se prosazovat, aby se co nejvíce dělalo kolem lidí, aby nebyl pacient stranou.“

V zaměstnání si prošla všemi možnými posty, od řadové sestry, přes staniční sestru až po sestru hlavní, a dokonce ve volném čase jezdila i v sanitce pohotovosti. „Vyzkoušela jsem opravdu všechno,“ usmívá se dnes, kdy by si mohla užívat zaslouženého odpočinku. Ale neuzívá, neutuchající energii věnuje Svazu diabetiků ČR, jehož členkou je dlouhá léta a posledního dva a půl roku mu dokonce předsedá. „Tam jsem se dostala úplně náhodou,“ popisuje Olga Slachová. „Tehdy mě přesvědčili, protože neměli zdravotní sestru, abych s nimi jela na první rekondiční pobyt. Po prvním následovaly další a čtyři roky na to jsem se stala předsedkyní svazu tady ve Slatiňanech.“

Není divu, že v hierarchii Svazu diabetiků ČR postupovala rychle nahoru. Předurčuje ji k tomu

nejen organizační talent, ale i široké srdce. „Paní Olgu vlastně lidé v jejím okolí vůbec neznají jako paní Slachovou, všichni ji říkají Olinko. Je to žena, která se dokáže vcítit do druhého a umí ho v jeho těžkých chvílích povzbudit,“ nabízí vystihující charakteristiku Jitka Habartová, která Olgu Slachovou na ocenění Pardubického kraje navrhla. „Práce pro diabetiky je pro ni naplněním a poděkování těch lidí ji dokáže nabít energii do dalších činností. A když se podíváte na její kalendář, tak to je několik akcí týdně. Často si říkáme, kdy má vlastně čas sama na sebe.“

Paní Olga, která je současně i velkou propagátorkou zdravého životního stylu, je stále plná sil a vymýšlí pestrý program. „Musí být stále něco nového, musíme mít pořád nějakou změnu,“ vysvětluje Olga Slachová. „Dvakrát týdně chodíme cvičit, máme dvě skupiny, které jezdí plavat, pořádáme i různé vycházky. Součástí rekondičních pobytů je přednášková činnost a sportovní hry.“ Některé aktivity jdou nad rámec svazu, třeba jako široké veřejnosti otevřený Den zdraví ve Slatiňanech, který se poprvé konal už před sedmnácti lety.

ISBN 978-80-87769-05-8